

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

*МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ*

з дисципліни

**«ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ
ВІДНОСИН»**

Київ - 2018

Підготовлено к.політ.н. кафедри міжнародних відносин та організації туристичної діяльності Боринською О.Л.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та організації туристичної діяльності
(Протокол № 3 від 25 жовтня 2018р.)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом.

О.Л. Боринська Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Теорія міжнародних політичних відносин» (для бакалаврів – К.: МАУП, 2018. – 24 с.

Методичні рекомендації містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни «Теорія міжнародних політичних відносин», а також список рекомендованої літератури.

Пояснювальна записка

Мета самостійної роботи студента – закріпити поняття і категорії теорії міжнародних політичних відносин, принципи, логіку, структуру, методи, позиції структурно-системної методології, засвоєні на лекціях та семінарах курсу і навчитися практично їх застосовувати.

Основні завдання курсу:

- ознайомлення з основними парадигмами і теоретичними школами у науці про міжнародні відносини;
- формування системного наукового уявлення про зміст і характер сучасної епохи, закономірності міжнародних відносин у контексті світового політичного процесу з його основними тенденціями (інтеграція, регіоналізація і глобалізація)
- теоретично обґрунтувати закономірність формування постбіполярної міжнародної системи;
- сформувати у студентів вміння аналізувати комплексні проблеми світової політики і міжнародного життя в контексті євроінтеграційної стратегії та політики України;
- обстоювати ідею поширення ліберально-демократичних цінностей і взаємозалежності в умовах збереження соціокультурності ідентичності та безпеки розвитку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«Теорія міжнародних політичних відносин»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
1 2	Змістовий модуль I. Предмет та методологія курсу "Теорія міжнародних політичних відносин". Концептуальні особливості теорії МВ Предмет та методологія курсу "Теорія міжнародних політичних відносин" Основні напрями історичного розвитку теорії міжнародних відносин, їх концептуальні та методологічні особливості.
3 4 5	Змістовий модуль II. Міжнародні системи (Мс). Система міжнародних відносин Міжнародні системи (Мс) Система міжнародних відносин: дефініції, головні елементи, структура, типи взаємодій в системі Процеси інтеграції та дезінтеграції в системі міжнародних відносин
6 7	Змістовий модуль III. Суб'єкт міжнародних відносин. Зовнішньополітична діяльність суб'єктів МВ. Процес формування зовнішньополітичного рішення Суб'єкт міжнародних відносин і процес взаємодії інтересів суб'єктів в міжнародних відносинах Зовнішньополітична діяльність суб'єктів міжнародних відносин і процес формування зовнішньополітичного рішення
8 9 10	Змістовий модуль IV. Сила в міжнародних відносинах. Імплементация політичних рішень. Міжнародний конфлікт Сила в міжнародних відносинах Імплементация (впровадження) політичних рішень Міжнародний конфлікт
	Всього годин 135 годин

Зміст самостійної роботи
з дисципліни
"ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН"

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ТА МЕТОДОЛОГІЯ КУРСУ "ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН"(ТМПВ)

1. Дефініції, предмет та структура науки про міжнародні відносини. Міжнародні відносини як предмет дослідження окремих наук. Необхідність загальнотеоретичного осмислення міжнародних процесів. Інтегральні теорії міжнародних відносин та політологія.
2. Вимоги до теорії міжнародних відносин. Аксиоми, постулати, гіпотези в побудові структури теорії міжнародних відносин. Понятійний та формально-логічний апарат теорії міжнародних відносин.
3. Методи і методики емпіричних досліджень. Сучасні тенденції в розвитку методологічної бази теорії міжнародних політичних відносин.

Ключові слова:

- Міжнародні відносини
- Міжнародні процеси
- Предмет
- Інтегральні теорії
- Методи
- Методики
- Емпіричні дослідження

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити основні етапи формування науки про міжнародні відносини.
2. Сучасні напрями в розвитку методологічної бази теорії міжнародних відносин.
3. Структура міжнародних відносин
4. Визначення та предмет теорії міжнародних відносин.
5. Методологія емпіричних досліджень в ТМВ

Теми рефератів:

1. Становлення і розвиток теорії міжнародних відносин як самостійної наукової дисципліни.
2. Методологічні основи теорії міжнародних відносин.

3. Методологічне та прикладне значення теорії міжнародних відносин.
4. Внутрішня структура науки теорії міжнародних відносин.
5. Методи і методики теорії міжнародних відносин.

Література: 2,3,12,20-22, 36

ТЕМА 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН, ЇХ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ СОБЛИВОСТІ.

1. Основні етапи історичного розвитку підходів до вивчення і аналізу МВ. Стародавній світ. Політичні вчення Індії, Китаю, Стародавньої Греції, Стародавнього Риму.
2. Середньовіччя та формування "класичної" теорії МВ. Макіавеллі, Гоббс, Монтеск'є, Геррер, Берк, де Тонвіль, соціальний дарвінізм, Спенсер, Штірнер, Ніцше, Фрейд. Теорія еліт Ларето. Теорія олігархій Міхельса. Макс Вебер і теорії панування та бюрократії. Марксизм, фашизм, націонал-соціалізм, тоталітаризм.
3. Категорії та методологічні принципи школи геополітики, "політичного ідеалізму" та "політичного реалізму". Концепція "життєвого простору", "природних кордонів", "харт - рим ленда". Розвиток правового напрямку досліджень в рамках "ідеалізму" та їх критика з боку прибічників "політичного реалізму". Досягнення та вади "політичного реалізму".
4. Раймон Арон і теорія війни і миру. Початок "біхейворизму" та «методологічна революція» в теорії міжнародних відносин.
5. Розширення кола проблем, що досліджуються теорією міжнародних відносин. "Структурно-функціональний" та "системний" аналіз. Комунікаційний підхід до МВ, конфліктологія та інші напрямки «модернізму». Феміністичні теорії МВ. Перспективи синтезу досягнень «класичної» теорії та «модернізму».

Ключові слова:

- Підходи
- Політичні вчення
- «Класична» теорія
- Макіавеллі

- Монтеस्क'є
- Вебер
- Неолібералізм
- «Політичний ідеалізм»
- «Політичний реалізм»
- Концепція «життєвого простору»
- «Біхейворизм»
- «Структурно-функціональний» аналіз
- Напрями «модернізму»

Завдання для самостійної роботи

1. Сучасні інтегральні теорії міжнародних відносин.
2. Політичний ідеалізм.
3. Політичний реалізм.
4. Системний підхід до вивчення міжнародних відносин.
5. Правовий напрям досліджень в рамках "ідеалізму"

Темі рефератів:

1. Раймон Арон і теорія війни і миру.
2. Поняття світового і міжнародного порядків в інтерпретації реалістичного і неореалістичного, а також біхевіористичного підходів.
3. Неолібералізм: плюралізм і теорія світового суспільства.
4. Сутність біхевіористичного підходу. Теорії зв'язку, «теорія поля», системні теорії.
5. Характеристика "політичного реалізму".

Література: 2,7,13,12,21,22,25,36,46,53,64

ТЕМА 3. МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ (МС).

1. Визначення міжнародних систем. Типові приклади МС: династія Чжоу, система держав-полісів Стародавньої Греції, міжнародна система Італії епохи Відродження, європейська система XVII-XIXст. Порівняльний аналіз, типи міжнародних систем.

2. Сучасна система міжнародних відносин. Основні системні якості та атрибути сучасних МВ. Функціональні еквіваленти та функціональні вимоги системи міжнародних відносин. Середовище системи міжнародних відносин.

3. Внутрішній склад та компоненти глобальної системи МВ. Категорії "елемент", "структура", "системний механізм", "цілі", "цінності системи". Діалектика взаємодії елементів і структури системи МВ. Процеси функціонування та

розвитку системи МВ: інтеграція-дезінтеграція, збереження форми, досягнення мети т.і. Поняття "динамічна рівновага". Умови збереження стабільності системою МВ. Глобальна система та її підсистеми: функціональний та географічний підхід.

Ключові слова:

- Міжнародні системи
- Типи міжнародних систем
- Середовище системи
- Елемент
- Структура
- Рівновага
- Підсистема
- Підходи

Завдання для самостійної роботи

1. Наведіть приклади типових міжнародних систем?
2. Визначте типи міжнародних систем
3. Суть терміну "динамічна рівновага".
4. Глобальна система та її підсистеми
5. Головні властивості та ознаки сучасної системи МВ.

Теми рефератів:

1. Ієрархія міжнародних систем. Ключові типи міжнародних систем.
2. Основні характеристики міжнародних систем (суверенітет, територіальна цілісність, принцип формальної рівності держав).

Література: 2,8,11,13,22, 36,38,32,44

ТЕМА 4. СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ДЕФІНІЦІЇ, ГОЛОВНІ ЕЛЕМЕНТИ, СТРУКТУРА, ТИПИ ВЗАЄМОДІЙ В СИСТЕМІ

1. Класифікація міжнародних відносин по видах. Міжнародні економічні відносини. Феномен міжнародного розподілу праці. Світовий господарський комплекс. Науково-технічні відносини. Ідеологічні відносини. Міжнародно-правові відносини. Сучасне міжнародне право. Військово-політичні відносини. Типологія ВПВ.

2. Рівні структури МВ. Географічний вимір МВ. Зони, регіони, субрегіони. Постійні та традиційні МВ. Випадкові, разові, короткочасні, довгострокові МВ. Критерії їх визначення, закономірності функціонування та розвитку.

3. Критерії їх визначення, закономірності функціонування та розвитку. Критерії класифікації форм МВ. Міжнародне спілкування та контакти. Міжнародна взаємодія. Співробітництво та взаємозалежність. Міжнародний конфлікт і війна як форма міжнародних відносин.

4. Причини формування Вестфальської системи міжнародних відносин. Характеристика суті і складових системи, аналіз питань, пов'язаних із об'єктивною необхідністю утворення Вестфальської системи. Засади і джерела Вестфальської системи міжнародних відносин. Причини, що викликали необхідність оновлення Вестфальської системи міжнародних відносин і поява Версальсько-вашигтонської системи міжнародних відносин. Ідеологічні засади, які обумовлювали утворення Версальсько-вашигтонської системи міжнародних відносин.

5. Історичні корені досліджень і засади формування уявлень про систему міжнародних відносин. Аристотель, Фукидід, Цицерон, М. Аврелій, Ф. Аквінський про міжнародну політику, війни, міждержавні відносини. Міжнародна політика та міжнародне право у доробках Н. Макіавеллі, Г. Гроція, Т. Гоббса, І. Канта, Г. Гегеля.

6. Процес формування біполярної системи міжнародних відносин. Формування і розвиток біполярної системи міжнародних відносин. Два світи - дві ідеології. Засади формування двох протилежних таборів. План Маршала та його наслідки. Теорії обґрунтування біполярності світу. Теорія побудови соціалізму. Колапс СРСР, припинення існування біполярної системи. Моно- чи мультиполярні формування. Основні тенденції розвитку сучасного світового процесу міжнародних відносин.

Ключові слова:

- Системи міжнародних відносин
- Класифікація
- Рівні структури
- Середовище системи
- Елемент
- Структура
- Рівновага
- Підсистема
- Підходи
- Вестфальська СМВ
- Версальсько-Вашингтонська СМВ
- Гегель
- Кант
- Біполярна СМВ
- Монополярна СМВ
- Мультиполярна СМВ

Завдання для самостійної роботи

1. Види міжнародних відносин
2. Основні форми міжнародних відносин
3. Структура міжнародних відносин
4. Історичні обставини формування Вестфальської СМВ
5. Дайте характеристику Вестфальської СМВ
6. Головні принципи та засади формування Версальсько-Вашингтонської СМВ.
7. Дайте визначення біполярній, моно полярній та мультиполярній СМВ

Темі рефератів:

1. Міжнародні відносини в історії соціально-політичної думки.
2. Антична та середньовічна політична думка Європи про міжнародні відносини.
3. „Холодна війна”, „залізна завіса”, провідні лідери і теоретики - утворювачі біполярної системи.
4. Трансформація біполярної СМВ після розпаду СРСР
5. Прогнозні оцінки майбутнього розвитку світу.

Література: 1-10, 22, 28, 36, 40, 44,45

ТЕМА 5.ПРОЦЕСИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

- 1.Основні підходи до розгляду інтеграційних процесів в дослідженнях теорії МВ. Функціоналізм, федералізм, комунікаційний підхід.
- 2.Форми інтеграції. Типологія інтеграційних процесів по видах та рівня взаємодії суб'єктів. Проблема співвідношення економічної, політичної, культурної та інших форм інтеграції. Стан інтеграційних процесів у сучасному світі.
- 3.Порівняльний аналіз динаміки інтеграційних та дезінтеграційних процесів на регіональному та субрегіональному рівні.

Ключові слова:

- Інтеграція
- Дезінтеграція
- Підходи
- Форми інтеграції
- Динаміка

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте основні теоретичні підходи до вивчення інтеграційних процесів
2. Визначте основні форми інтеграції
3. Основні форми інтеграції
4. Теоретичні підходи до вивчення дезінтеграційних процесів
5. Рівень інтеграційних та дезінтеграційних процесів на регіональному та субрегіональному рівні.

Теми рефератів:

1. Особливості інтеграційних процесів в Західній та Центральній Європі.
2. Динаміка інтеграційних та дезінтеграційних процесів на терені колишнього СРСР.
3. Війна як інструмент політики.

Література: 8-12, 22, 36, 44-46, 48,49

ТЕМА 6. СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ПРОЦЕС ВЗАЄМОДІЇ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1. Основні підходи до встановлення поняття суб'єкта в теорії міжнародних відносин. Індивіди, соціальні утворення, нації, етнічні групи в МВ. Держави, міжурядові та міжнародні організації недержавного характеру та інші соціальні інститути, що відіграють роль суб'єктів МВ.

2. Роль міждержавних відносин в системі МВ. Політичний характер міжнародних стосунків. Система міждержавних відносин та її місце в процесі функціонування глобальної системи МВ. Концепція "національних суб'єктів". Поняття та сутність інтересів суб'єктів МВ. Взаємозв'язок категорій "потреба", "інтерес", "мотив", "мета". Поняття категорії "національний інтерес".

3. Структура національного інтересу. Ієрархія інтересів суб'єктів. Поняття сфери інтересів. Взаємодія інтересів та процес утворення союзів і блоків. Типи союзів. Національні ролі Типологія. Національні орієнтації, національні цілі і цінності.

Ключові слова:

- Суб'єкт МВ
- Міждержавні відносини
- «Національні суб'єкти»

- «Національний інтерес»
- Структура
- Союз
- Блок

Завдання для самостійної роботи

1. Визначення суб'єкту МВ.
2. Основні теоретичні підходи до дефініції поняття «суб'єкт» в МВ.
3. Значення міждержавних відносин для глобальної системи МВ.
4. «Національний інтерес»: визначення та основні критерії
5. Поняття сфери інтересів в ТМВ.

Теми рефератів:

1. Сутність взаємозв'язку між соціальними спільнотами та соціальними інститутами.
2. Об'єктивний характер інтересів суб'єктів МВ, їх обумовленість соціальною та політичною структурою суспільства
3. Процес взаємодії інтересів, поняття центра взаємодії інтересів суб'єктів МВ.
4. Національні орієнтації, національні цілі і цінності України.
5. Національні орієнтації, національні цілі і цінності РФ.

Література: 2-8, 22, 25, 36, 40, 44-46, 49,51

ТЕМА 7.ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОГО РІШЕННЯ

- 1.Зміст та співвідношення категорій "політика", "зовнішня політика", "внутрішня політика". Закономірність співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики протягом історичного розвитку системи МВ та дипломатичної практики окремих держав.
- 2.Процес формування та здійснення зовнішньої політики. Зовнішньополітична стратегія. Її типи і види стратегій.
- 3.Механізм прийняття зовнішньополітичного рішення: інституціональний та функціональний аспекти. Традиційні та нетрадиційні інститути, що приймають участь у процесі формування та здійснення ЗП, їх функції і повноваження. Етапи процесу прийняття зовнішньополітичного рішення. Інформаційний обмін у процесі підготовки зовнішньополітичного рішення. Взаємодія мотиваційних і

соціально-психологічних факторів.

4. Моделі процесу прийняття зовнішньополітичного рішення: "раціонально діючої особи", "взаємодіючих установ", "бюрократичного процесу".

Ключові слова:

- Зовнішня політика
- Зовнішньополітичне рішення (ЗПР)
- Внутрішня політика
- Зовнішньополітичні цілі
- Моделі процесу прийняття ЗПР

Завдання для самостійної роботи

1. Характерні особливості зовнішньополітичної діяльності.
2. Співвідношення зовнішньої та внутрішньої політики.
3. Державні інститути, що приймають участь у процесі підготовки та прийняття зовнішньополітичного рішення.
4. Основні етапи прийняття зовнішньополітичного рішення
5. Моделі прийняття зовнішньополітичного рішення

Теми рефератів:

1. Сутність взаємозв'язку між соціальними спільнотами та соціальними інститутами.
2. Доктрини та концепції у процесі здійснення зовнішньої політики.
3. Прийняття зовнішньополітичного рішення в умовах міжнародної кризи.
4. Особливості процесу прийняття зовнішньополітичного рішення у США
5. Особливості процесу прийняття зовнішньополітичного рішення в Великій Британії.

Література: 1-7, 12, 48,49, 50-52

ТЕМА 8. СИЛА В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1. Поняття "сила". Сила як атрибут суб'єктів міжнародних відносин. Сила як характеристика стану відносин між суб'єктами. Фактори та компоненти сили. Взаємовідношення категорій "ресурси", "потенціал", "сила", "могутність", "вплив".

2. Типи і техніка "силового впливу". Засоби силової політики, сфери застосування сили в МВ. Види сили в МВ: економічний, культурний, ідеологічний т.і. аспекти. Сила і мораль в МВ.

3. Поняття "центра сили" та "великої держави". Явище рівноваги сил у міжнародній системі. Центри світової політики. Особливості процесу застосування сили в умовах МВ.

Ключові слова:

- Сила
- Силовий потенціал
- Силовий вплив
- «Центр сили»
- «Велика держава»

Завдання для самостійної роботи

1. Поняття «сила» в теорії міжнародних політичних відносин
2. «Силовий потенціал» в ТМВ
3. «Силовий вплив»: типи, засоби здійснення
4. Співвідношення понять «центр сили» та «велика держава»
5. Проаналізуйте «рівновагу сил» в міжнародній системі

Темати рефератів:

1. Форми силового впливу та канали його здійснення.
2. Міжнародне право та можливості застосування державами сили в МВ.
3. Проблема "вимірювання" силового потенціалу суб'єктів МВ. Концепція "дієспроможності".
4. Особливості процесу застосування сили в умовах МВ.

Література: 2,21-24,40, 42, 44-47, 49, 52, 53

ТЕМА 9. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ (ВПРОВАДЖЕННЯ) ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ (ПР)

1. Інструменти зовнішньополітичної класифікації. Особливості техніки "впливу" та суб'єкт МВ. Переконавання, пропозиція "нагороди", надання "нагороди", погроза покарання, впровадження ненасильницького покарання, використання насильницького покарання.

2. Типологія МВ відповідно до техніки "впливу". Відносини консенсусу. Відносини відкритої маніпуляції, відносини примушення, відносини засновані на використанні військової сили.

Екологічні інструменти політики.

3. Ідеологічні і пропагандистські інструменти політики. Техніка пропаганди і демагогії. Таємні операції, підривні акції, саботаж. Класифікація, техніка. Приклади.

Ключові слова:

- Політичне рішення
- Техніка «впливу»
- Консенсус
- Інструменти політики
- Ідеологічні інструменти політики

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте основні інструменти зовнішньополітичної класифікації
2. Особливості техніки «впливу» та суб'єкт міжнародних відносин
3. Поняття «консенсусу» в ТМВ
4. Застосування ідеологічних інструментів політики.
5. Дефініції «демагогія», «пропаганда» в ТМВ.

Темі рефератів:

1. Особливості впровадження політичних рішень
2. Дипломатичні інструменти політики. Принципи ефективної дипломатії.
3. Основні типи імплементації ПР: маніпуляції, примушення, використання військової сили.

Література: 1-5, 21, 22, 32-36, 44-47, 49, 52, 53

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНИЙ КОНФЛІКТ

1. Поняття міжнародного конфлікту. Агресія в суспільстві, поняття соціальної агресії. Витоки міжнародного конфлікту.

2. Структура міжнародного конфлікту. Стадії, фази, етапи конфлікту. Типи та види конфліктів в МВ. Моделі міжнародного конфлікту К.Боулдінга та ін.

3. Концепція "керування конфліктом". Взаємозв'язок війни та міжнародної політики. Типологія війн. Ескалація конфліктів. Теорія ескалаційного домінування. Доктрини стримування. Особливості ядерного стримування. Еволюція ядерної стратегії. Дилема безпеки. Кризова стабільність. Гонка озброєнь. Контроль над озброєннями і роззброєнням.

Ключові слова:

- Міжнародний конфлікт
- Соціологічний підхід
- Боулдінг
- Ескалація конфліктів
- Ядерна стратегія
- Дилема безпеки
- Кризова стабільність
- Гонка озброєнь
- Контроль над озброєннями і роззброєнням

Завдання для самостійної роботи

1. Поняття та витoki міжнародного конфлікту
2. Структура міжнародного конфлікту: основні стадії, фази, етапи.
3. Моделі міжнародного конфлікту в ТМВ
4. Засоби вирішення міжнародних конфліктів
5. Ескалація конфлікту та теорія ескалаційного домінування.

Теми рефератів:

1. Доктрини стримування в теорії та історії міжнародних політичних відносин
2. Засоби та процедури вирішення міжнародних криз та конфліктів.
3. Проблема війни як форми міжнародних відносин.
4. Особливості психологічного та соціологічного підходу до визначення природи конфліктів в ТМВ.
5. Теорії протистояння загрозам, поняття і сутність превентивної дипломатії.

Література: 1-5,21,22,25-28, 31-35, 36, 49

I. Індивідуальні семестрові завдання до самостійної роботи студентів.

1.Індивідуальні завдання до модулю 1:

- самостійне вивчення і представлення на семінарі одного з емпіричних, теоретичних чи загальнологічних методів чи методик наукового пізнання;
- наукова доповідь про одну з класичних, неокласичних чи модерністських шкіл в теорії М **ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»** В (від шкіл Стародавнього світу до сучасних концепцій).

2.Індивідуальне завдання до модулю 2:

- аналіз особливостей структури і функціонування конкретних МС і їх моделей;
- розгляд можливостей і обмежень різних форм інтеграцій (економічної, політичної, соціальної, інформаційної) в різних регіонах світу (Західна Європа, Північна Америка, Африка Латинська Америка, ЦС; на терені колишнього СРСР).

3.Індивідуальна робота до модулю 3:

- визначення національних ролей, орієнтацій і національних інтересів різних суб'єктів МВ: США, Англії, Франції, Китаю, Росії, України, Польщі, Угорщини і т.і.;
- порівняльний аналіз зовнішньополітичних механізмів різних країн світу.

4.Індивідуальні завдання до модулю 4:

- визначення елементів "сили" і дієспроможності різних держав світу;
- вибір конкретної техніки застосування "сили" і можливостей впливу для конкретної міжнародної ситуації (Близькосхідний конфлікт, Боснійський конфлікт, процеси поширення НАТО, тощо).

II. Контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу.

Контрольна робота N1

1. Сучасні інтегральні теорії міжнародних відносин.
2. Політичний ідеалізм.
3. Політичний реалізм.
4. Системний підхід до вивчення міжнародних відносин.

Контрольна робота N2

1. Класифікація міжнародних систем.
2. Елементи і структура міжнародних систем.
3. Форми і типи міжнародних відносин.
4. Основні європейські школи аналізу інтеграційних і дезінтеграційних процесів.

Контрольна робота N4

1. Види суб'єктів міжнародних відносин. Наднаціональні суб'єкти.
2. Державні і недержавні інститутів механізми зовнішньополітичного рішення.
3. Процес формування зовнішньополітичного рішення.
4. Моделі процесу прийняття зовнішньополітичного рішення.

Контрольна робота N5

1. Концепція "дієспроможності".
2. Сила і мораль в міжнародних відносинах.
3. Класифікація інструментів "впливу".
4. Структура, стадії і фази міжнародного конфлікту.

III. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ РІВНЯ ЗАЛИШКОВИХ ЗНАНЬ

Контрольна робота N1

1. Основні сучасні школи аналізу міжнародних відносин.
2. Міждержавні відносини в системі міжнародних відносин.
3. Політика і мораль.
4. Форми і методи силового впливу.

Контрольна робота N2

- 1.Баланс сил в міжнародних системах. Однополярні, біполярні і багатополлярні системи.
- 2.Дипломатичні, економічні і ідеологічні інструменти політики.
- 3.Проблеми війни як форми міжнародних відносин.
- 4.Ескалація конфліктів. Концепція керування конфліктом.

Питання для самоконтролю

1. Предмет та теорія науки міжнародних відносин. Основні функції.
2. Національні ролі і зовнішньополітичні орієнтації.
3. Міжнародні конфлікти. Стадії, фази і етапи конфлікту. Принцип ескалаційного домінування.
4. Контроль над роззброєннями і роззброєннями. Основні міжнародні домовленості по контролю за озброєннями і роззброєнню.
5. Процес формування та здійснення зовнішньої політики.
6. Міжнародні системи. Ієрархія міжнародних систем. Основні типи міжнародних систем.
7. Характеристики міжнародних систем (суверенітет, територіальна цілісність, принцип формальної рівності держав).
8. Основні принципи концепції стримування. Ядерне стримування.
9. Національний інтерес, цілі і цінності (визначення, співвідношення. Роль у формуванні політики).
- 10.Економічне проникнення і допомога як форма встановлення політичної залежності
- 11.Основні елементи техніки зовнішньополітичної пропаганди.
- 12.Система міждержавних відносин. Головні елементи, структура, типи взаємодій в системі.
- 13.Зовнішньополітичне рішення. Етапи і процедури його прийняття.
- 14.Міжнародні системи. Динаміка і еволюція МС. Історичні приклади МС.
- 15.Конфлікт і війна як інструменти зовнішньої політики
- 16.Імплементация політичних рішень. Класифікація методів (інструментів) зовнішньої політики.
- 17.Гонка озброєнь. Моделі Річардсона.
- 18.Дипломатичні інструменти ЗП і МВ.
- 19.Національні пріоритети і ролі в МВ.
- 20.Економічні інструменти ЗП і МВ.
- 21.Психологічні і пропагандистські інструменти ЗП і МВ.
- 22.Моделі прийняття зовнішньополітичного рішення (моделі Алісона).

23. Таємні операції, підривні акції як інструмент ЗП.
24. Три етапи розробки і формування політики
25. Сила в міжнародних відносинах. Концепція "дієспроможності". Елементи і фактори дієспроможності.
26. Імплементация політичного рішення. Інструменти та техніка "впливу".
27. Війна як інструмент зовнішньої політики. Доктрина ескалаційного домінування.
28. Функції і принципи дипломатії.
29. Міжнародні конфлікти. Сходинки ескалації конфліктів. Концепція "управління" конфліктами.
30. Порівняльний аналіз типів МС.
31. Міждержавні відносини. Типи і особливості МДВ.
32. Інтеграційні і дезінтеграційні процеси в МВ.
33. Зовнішньополітичні орієнтації. Особливості утворення союзів і блоків.
34. Моделі інтеграційних процесів.
35. Методи аналізу міжнародних відносин.
36. Метод системного аналізу в теорії міжнародних відносин.
37. Сутність понять «світового» і «міжнародного» порядків.
38. Проблема ідеологічного плюралізму в науці про міжнародні відносини.
39. Філософи Стародавньої Греції і Риму про людину, суспільство і державу.
40. Формування Вестфальської системи міжнародних відносин.
41. Базові соціальні протиріччя доби глобалізації.
42. Зміст поняття «полюс» і «центр сили».
43. Поняття суверенітету держави, як основа Вестфальської системи міжнародних відносин.
44. Універсалізм і регіоналізм в міжнародних відносинах.
45. Ганс Моргентау – засновник школи політичного реалізму.
46. Методи дослідження розвитку міжнародних відносин.
47. Школа політичного реалізму.
48. Поняття «геополітика», «зовнішнє середовище», «світ-система».
49. Історична обумовленість міжнародних відносин та їх місце в історії соціально-політичної думки.
50. Тринадцятий постулат ТМВ Хоніна.
51. Погляди античних мислителів на війну, мир та міжнародні відносини.
52. З. Бауман: глобалізоване багатство, локалізована бідність
53. Поняття «національного інтересу».
54. Ієрархія міжнародних інтересів.
55. Основні ідеї Н. Макіавеллі про політику у сфері міжнародних відносин.
56. Закони діалектичного розвитку німецького філософа Г. Гегеля та їх підтвердження у практиці розвитку міжнародних відносин.
57. Державоцентристська школа теорії міжнародних відносин та її основні представники

58. Сутність міжнародних відносин у наукових доробках Г. Моргентау.
59. Зміст понять „національні цінності”, „національний інтерес”, „баланс сил” і „держава-нація”.
60. Принципи політичного реалізму Г. Моргентау.
61. Інтерпретація міжнародних відносин ідеалістичною школою політології. Р. Арон
62. Світова політика в концепціях "транснаціоналістів". Теорія взаємозалежності: сутність і прикладне значення.
63. Представники неомарксизму про світовий устрій і міжнародне середовище. «Світ-системний» аналіз Е. Уолерстайна.
64. Відмінність неореалізму від класичного політичного реалізму в інтерпретаціях міжнародних відносин.
65. Зміст поняття «просторово-часового континуума».
66. Основні риси та концепції французької школи міжнародних відносин (школа соціології).
67. Поняття і сутність системи міжнародних відносин
68. Держава, різновиди держав, функції держави
69. Спільне між світовою політикою і міжнародними відносинами. Чи можна ототожнювати міжнародні та міждержавні відносини.
70. Основні складові та рушійні сили світового політичного процесу.
71. Причина збільшення кількості міжнародних суб'єктів (акторів).
72. Концепція „зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона та її відповідність реаліям сучасного міжнародного життя.
73. «Кінець історії» Ф. Фукуями.
74. Україна в сучасній міжнародній системі
75. Системний підхід до вивчення МВ.
76. Міжнародні системи. Динаміка та особливості міжнародних систем.
77. Історичні приклади міжнародних систем (МС). Класифікація МС.
78. Основні зовнішньополітичні орієнтації. Їх особливості.
79. Три етапи розробки та формування політики. Політика і стратегія.
80. Процес прийняття політичного рішення. Конус прийняття рішення.
81. Військова інтервенція. Типи інтервенцій.
82. Функції дипломатії. Вимоги до ефективної дипломатії.
83. Загальні особливості економічних методів впливу.
84. Конфлікт в МВ. Управління конфліктами.
85. Концепції і форми миротворчої діяльності.
86. Посткомуністичні трансформації. Фази і особливості.
87. Посткомуністичні трансформації і допомога Заходу.
88. Інтеграційні процеси. Функціоналізм і неофункціоналізм.
89. Інтеграційні процеси. Федералізм і плюралізм.
90. Особливості інтеграційних і дезінтеграційних процесів на пострадянському просторі.

Список рекомендованой літератури

1. Аналитические методы в исследовании международных отношений.-М.,1982.
2. Мальский М., Мацях М. Теорія міжнародних відносин. Львів, 2002
3. Арон Р. Мир і війна між націями. К., 2001.
4. Глобалізація і безпека розвитку. К., 2002
5. Глобальні трансформації і стратегії розвитку. К., 2000
6. Гончаренко А.Н. Комплексное прогнозирование в системе «общество-окружающая среда».- К., 1986.
7. Гончаренко А.Н. Прогнозирование и политика.- К., 1993.
8. Гришин А.В., Никольский Н.И. Системный анализ международных отношений.- М., 1982.
9. Доронина Н.И. Международный конфликт.-М., 1981.
10. Дольникова Р.Н. Методология и методика прогнозирования внешней политики государств.- М., 1980.
11. Дугин А. Основы геополитики М., 1997
12. Кукулка Ю. Проблемы теории МО.- М., 1980.
13. Мартино Дж. Технологическое прогнозирование.-М., 1977.
14. Петровский В.Ф. Американская внешнеполитическая мысль.-М., 1986.
15. Поздняков Э.А.. Внешнеполитическая деятельность и международные отношения.-М., 1994.
16. Поздняков Э.А. Философия и политика.-М., 1994.
17. Теория прогнозирования и принятие решений.-М., 1977.
18. Хрусталева М.А. Системное моделирование международных отношений.-М., 1988.
19. Бжезинский Зб. Великая шахматная доска. М., 1999
20. Система, структура и процесс развития современных международных отношений. Под.ред. В.И.Гантмана М.. 1984
21. Цыганков П.А. Международные отношения. М., 2001, т.1,2
22. Международные отношения: социологические подходы. Под.ред. П.А.Цыганкова
23. Кант И. Вечный мир. М. 1984.
24. Макиавелли Н. Государь. М., 1990
25. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. К., 1997
26. Ломакин В.К. Мировая экономика. 1998
27. Киссинджер Г. Дипломатия. М., 1997
28. Національна безпека України: історія і сучасність. Під.ред О.Гончаренко. К., 1993
29. Коллинз Дж. Большая стратегия: принципы и практика. 1975
30. Лебедева М. Международные конфликты. М., 1998
31. Гончаренко А.Н., Косолапов В.В. XXI век в зеркале футурологии. М., 1986
32. Тойби А. Постигание истории. М., 1991
33. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Полис, 1994, №1

- 34.Фукуяма Ф. Конец истории // США: экономика, политика, идеология. 1990, №5
- 35.Україна 2000 і далі: геополітичні пріоритети і сценарії розвитку. К.,1999
- 36.Бус Кон. Теория международных отношений. М.,2001
- 37.Матеріали Всесвітнього самміту з стійкого розвитку. Йоганесбург 1992
- 38.Янч К. Прогнозирование научно-технического прогресса.- М., 1974.
- 39.Гончаренко А.Н. Военно-политическое прогнозирование США.- К., 1987.
- 40.Камінський А.Вступ до міжнародних відносин. Ч.І, Ч.ІІ.- Львів., 1993.
- 41.Матеріали до курсу RAND Corp: «Оборонна політика». Ч.І, Ч.ІІ. - К., 1993.
- 42.Курс: «Оборона, мир і політика безпеки». Американська асоціація розвитку науки. Вашингтон., 1992.
- 43.Deutch K. The Analysis of International Relations -N.Y., 1978.
- 44.Holsti K. International Politics. Relations.-N.Y., 1967.
- 45.Lerche Ch. Said Ab. Concepts of International politics.-N.Y., 1970.
- 46.Morgenthau H. Politics Among Nations.-N.Y., 1967.
- 47.Wright O. A Study of War.-Chicago., 1967.
- 48.Kegley Ch., Wittkopf E. International Politics.Trends and Transformations. 1998
- 49.The Globalization of World Politics. An Introduction to International Relation. Ed. by Baylis J., and Smith, S.N-Y. 1998
- 50.Controversies in International Relations: Realism and Neoliberal Challenge Ed. by Ch. Kegley
- 51.Neorealism and Neoliberalism: The Contemporary Debate. Ed by D. Baldwin. 1993
- 52.Tikner A., H.Morgenthau. Principles of Political realism: A Feminist reformulation. Millenium 17 (3). 1983
- 53.Wallerstein. I. The Modern World System. 1989
54. Frieden J.A. & D.A. Lake, eds. International Political Economy. 1992
- 55.Murphy C.N. & R.Tooz, eds. The New International Political Economy. 1990
- 56.Stiles K.W.& Akoha, eds. International Political Economy. 1994
- 57.Feltham R. Diplomatic Handbook. L. 1998
- 58.Barnston R. Modern Diplomacy. L., N-Y. 1997
- 59.Buzan B. Introduction to Strategic Studies. 1989
- 60.Job B. Insecurity Dilemma. 1992
- 61.European Security and International Institution After the Cold War. Ed. by V. Carnovale. N-Y., 1995
62. Mc. Kinlay and R. Little. Global Problems and World Order. 1986
- 63.Job B. Insecurity Dilemma.1992
- 64.Филипенко А.С. Мировая торговля. К.,1998
- 65.Дипломатический словарь т. I-III М.. 19

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план вивчення дисципліни “Теорія міжнародних політичних відносин”	4
Зміст дисципліни “Теорія міжнародних політичних відносин”	5
Індивідуальні семестрові завдання до самостійної роботи студентів.....	17
Контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу.....	18
Питання для самоконтролю	19
Список рекомендованої літератури	22